

KANSALAISVAIKUTTAMINEN VALOKEILAAN

Kansalaisyhteiskuntaan on muutamana viime vuotena herännyt uusi kiinnostus. Siihen on monia syitä. Havainto siitä, että kansalaisyhteiskunta on keskeisin sosiaalisen pääoman generaattori, on nostanut vapaaehtoisen yhdistys-, harrastus-, osuus- ja opintotoiminnan uuteen arvoon.

Samaan johtopäätökseen johtaa huoli heikenevästä demokratiasta. Demokratia ei näytä toimivan hyvin vahvankaan talouden tai valtion varassa. Varmimmaksi on osoittautunut pohjoismaainen ”grundtvigilainen” malli. Demokratia toimii parhaiten, jos maassa on tiheitä yhteistoiminnan verkkoja ja kansansivistys tuo niihin kansalaisjärjestöissä oppimista tukevan panoksensa.

Tapahtumisen nopeutta osoittaa, että kansalaisvaikuttaminen tuli yhdeksi Anneli Jäätteenmäen hallituksen neljästä poikkihallinnollisesta politiikkaohjelmasta. Hallitusohjelmassa on asiasta alun toista liuskaa oleva kuvaus, jossa on monenlaisia aineksia.

Osin taustana on demokratiasta huolestuneet eduskunnan kannanotot, osin sisäministeriön osallisuusohjelman kokemukset, valtiovarainministeriön *kuule kansalaista* -hanke ja kulttuuri- ja nuorisopolitiikan strategisen suunnitelman upeat kansalaisuutta koskevat linjanvedot taustanaan liikunta- ja nuorisojärjestöt. Mukana on huolta edustuksellisesta demokratiasta ja nuorten kiinnittymisestä yhteiskuntaan. Kansalaisjärjestöjen asemaa kansalaisvaikuttamisen välineenä halutaan edistää.

Ohjelman koordinoi oikeusministeriö ja ministeri Johannes Koskinen. Sen lisäksi mukana on valtioneuvoston kanslia, opetusministeriö ja sisäministeriö. Ohjelmajohtaja lienee tätä luettaessa jo valittu. Ohjelma pyritään saamaan pääpiirteissään valmiiksi ennen lomia.

Tässä vaiheessa politiikkaohjelma mahdollistaa hyvinkin erilaisia toteutuksia. Pahimmillaan se jää kokeiluksi, jolla yritetään virittää äänestysaktiivisuutta ja lisätään puolueiden rahoitusta. Niitäkin tarvitaan, mutta kapean toiminnan vaikutus jää helposti tilapäiseksi.

Parhaimmillaan ohjelma voi olla lähtölaukaus kansalaisyhteiskunnan ja sen koko rikkaan aktiiv-

visuuden uudelle hahmottamiselle demokratiaperustana. Olisi myös hyvä rakentaa valtiolle oma politiikka sen suhteesta kansalaisyhteiskuntaan.

Vapaalla sivistystyöllä on kansalaisvaikuttamisen ohjelmalle paljon tarjottavaa. Äskettäin valmistunut tutkimusohjelma ”Kansan sivistysliikkeessä” tarvitsee voimavaroja, mutta voisi luoda keskeisesti ohjelman ajatuksellista pohjaa. Uudennuutukaiset vapaan sivistystyön kansalaisopintoja ja kansalaisen tietoyhteiskuntaopintoja koskevat opintokokonaisuudet tarjoavat käytännön välineen kansalaisvaikuttamisen edistämiseen. Kansansivistyksen pohjoismaisten demokraatiaprojektien kokemuksia kannattaisi myös välittää Suomeen.

Seppo Niemelä

Seppo Niemelä